

הדף היומי

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עלון יומי ללומדי הדף היומי י"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

מסכת סנהדרין - דף נח

הדברים שהיה בהם אסור.

עוד טעם לגירה בראי רש"י ביבמות (צח, א) שגדו שמא ישא אחותו שנולדה אחריו ששניהם נולדו בקדושה. ועי' באריכות לפנינו בתוס' ד"ה נשא מה שכתבו על רש"י ומה שביאר.

סיכום הדף

נושא: איסורי עריות בין נח ובגר. המרים יד על חברו.

כאמור הביאה הגמ' ברייתא **כשיטת ר"ח** שכן נח הבא על בת ישראל נידון בדני ישראל הכולה לבא על נערה המאורסה, **ומבואר בדברי הברייתא** ששיטת ר"ח שעררה שבישראל הורגים ע"ז, בן נח מוזהר, **שואלת הגמ'** בדני גר המבוארם בברייתא וכן, נר שהיתה הורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה **שיש לו איסור קרובה מצד אימו ואין לו איסור קרובה מצד אביו**, ומביאה הברייתא את הדינים לפרטיהם: **א.** אחותו מאותה מיתת אביו, **ב.** אחותו מאותה אב, יכול לקיים היות ואצל בן נח האיסור הוא בקרובה מחמת האם. **ג.** אחות אביו מן האם (דודות שהיא אחות של אביו מחמת שיש לו אותה אם), **ד.** יוציא. **ה.** אם היא אחות אביו מן האב, יקיים. **ו.** אחות אמו מאם אחת, **ז.** יוציא. **ח.** אחות אמו מאב אחד, **ט.** יוציא היות וכל קרובה מחמת אב צריך להוציא, **לרבני** יקיים.

גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה **מותר ב:** **א.** אשת אחיו. **ב.** אשת אחי אביו. **וכן כל שאר עריות** שהם מחמת נישואים ולא מחמת אהוה. **לרבות** אשת אביו. אם נשא אשה ובתה והתניירו, יוציא אחת ויכנס אחת. לכתחילה לא יכנס את אלו שהתירו לו לקיים, **שחשש** קורבת האב מחמת קורבת האם. **אם מתה אשתו** מותר בחמותו, **ויש** אוסרים.

וא"כ אמר ר"ח שכל ערה שישראל נהרגים עליה בן נח מוזהר, הרי יש דברים שאמר ר"ח שיכול לקיים. **ביאר רב יהודה** שנחלקו רבי עקיבא ור"א בשיטת ר"ח, אמרה תורה "על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד", **לדעת ר"א** הפסוק נדרש כך **"אביו"** אחות אביו (לא מתייחס לאיסור באביו ממשי, שנאמר מולא בזכר. לא מתייחס לאשת אביו שנאמר כבר מאשת חברו, ולא מתייחס להמשך את האיסור לאחר מיתת אביו, בדומה לאמו שהאיסור לא קשור לאישות ולכן הכולה לאחות אביו), **"אמו"** אחות אמו (לא מתייחס לאמו ממשי, שדומה לאשת חברו. ולא מתייחס לאחות מיתת האב, שדומה לאביו שאין האיסור בו אלא לאחיה). **לדעת ר"ע** "אביו" אשת אביו (לא מתייחס לאביו ממשי, שנאמר מולא בזכר, ואמנם היה מקום לאיסור אשת אביו מולא אשת חברו, אולם נצרך לאסור לאחר מיתת האב), **"אמו"** ממש (ובא לאסור אמו שהיא אנוסת אביו, שאלי"כ יש לאסור מחמת ולא באשת חברו). **"ודבק"**, ולא בזכר. **"אשתו"** ולא אשת חברו. **"היו לבשר אחד"** למעט בהמה ויהי שאינם נעשים לאחד. **מבואר** שר"ע אסר לבן נח רק עריות שיש בהם חיוב מיתה לישראל ולא נאסרו חייבי כריתות, **ולר"א** אף חייבי כריתות שיש בהם קרבת אהוה נאסרו.

מבאר הגמ' ר"א סבר, שהדמיון באיסור עריות בין אביו לאמו הוא באיסור אח האב ואחות האב, **ולדעת ר"ע**, אשת אביו מוגדרת "ערוה אביו" ושאר קרובים מוגדרים רק "שאר אביו".

ויקח מערם את יוכבד זודתו, מבאר הגמ' שהיתה זודתו מהאב (ויכבד וקחה היו בני אב אחד לא מאותה האם), **שאם היתה מן האם** הרי מותר לר"ע ואסור לר"א. **אמר אברהם אבינו לאבימלך** "ונם אמנה אחותי בת אבי היא אך לא בת אמי" **מבואר** שבת האם אסורה כשיטת ר"א, **מבאר הגמ'** שכלל לא הייתה אחותו אלא בת אחיו ואין הבדל בין האב או האם, רק אמר שיש להם קרובה דרך האב ולא דרך האם. אמרו בברייתא מפני מה לא נשא אדם הראשון את בתו, כדי שקין ישא את אחותו, והתיר לו הקב"ה ועולם חסד יבנה. **מבואר** שרק לו התירו, אי"כ כשיטת ר"א שכן נח אסור באחותו, **מבאר הגמ'** כיון שהותר, הותר לכל בני נח. לדעת ר"ח כותי מותר בביתו, ואדם הראשון לא נשא את בתו כאמור כדי לתרה לקין ועולם חסד יבנה. **וי"א** שאמר ר"ה שכותי אסור בבתי והראיה שלא נשא אדם הראשון בתו. **ודחה הגמ'** שאין זו ראייה, שלא נשא משום עולם חסד יבנה.

אמר רב חסדא עבד כנעני מותר באמו ובבתו, שיצא בכלל כותי ועדיין אינו ישראל. **כאשר בא ר"ל דיימי לבלל** אמר בשם ר"א בשם רבי חנינא, אם אדון בן נח יחד שפחה לעבדו, ואח"כ בא עליה האדון מתחייב על ביאה זו. **וביאר רב נחמן** שנקרא שמיוחדת עבור העבד מזמן שקוראים לה על שמו של העבד. **ואמר רב הונא** שמתורת משעה שפורעת עשרה בשוק שלא כדרך הנשואות.

אמר ר"א בשם רבי חנינא, "וזבקי" הכולנה כדרכה ואם בן נח בא על אשתו שלא כדרכה חייב מיתה, **תמה רבא** והרי ישראל אינו נענש על כזה דבר. **אלא ביאר** שאם כותי בא על אשת חברו שלא כדרכו פטור משום ש"באשתו" ולא באשת חברו, "וזבקי" כותי בביאה שלא כדרכה.

אמר רב חנינא, עכו"ם שהכה יהודי חייב מיתה, ממה שנאמר אצל משה רבנו "ויפין כה וכה וירא כי אין איש". **עוד אמר רבי חנינא**, הסוטור לחיו של יהודי כאילו סוטר לשכינה ומוקש ואדם ילע קודש". **אמר ר"ל** המגביה ידו על חברו נקרא רשע למרות שעדיין לא הכה, ולכן ממה שנאמר משה רבנו "רשע למה תכה" ועדיין לא הכה. **יעזרי אמר בשם רבי חנינא** שנקרא חוטא "ואם לא לקחתי בחזקה" "ותהי חטאת הנערים גדולה מאוד". **לרב הונא** תיקצץ ידו "וזדוע רמה תשבר". **וכך עשה** רב הונא שקצץ יד של אדם שהיה רגיל להכות. **לר"א** אין תקנה למידים יד על חברו אלא קבורה שנאמר "ואיש זרוע לו הארץ". **ופסקו זה** אמר ר"א שרק בעלי זרעות יכולים לרכוש קרקע.

אמר ר"ל "ועובד אדמתו ישבע לחם" אם יסרו בעבודת האדמה ישובע מן הלחם הגדל (רש"י. ע"ק מאירי). **עוד אמר ר"ל** עכו"ם ששבת חייב מיתה שנאמר "יוםם ולילה לא ישבותו" והאזהרה בבני נח זה מיתתו. **ורבינא אמר** אפילו אם שבת ביום שני, **ולא נמנה הדבר בי מצוות** שנמנו שם רק "לא תעשה", ובדינים יש אף לא תעשה.

עיונים על הדף

מה ההגדרה ב"גר שנתגייר כקטן שנולד"?

הביאו בגמ' ברייתא אם דיני גר שהורתו שלא בקדושה ולידתו בקדושה ביחס קירבתו לעריות, וביאר רש"י שכל גר שנתגייר כקטן שנולד דמי ואין עליו קרובה מקודם לכן ורובן גזרו וכו'. וצריך להשכיל מה ההגדרה בגר שנתגייר כקטן שנולד דמי. בגמ' ביבמות (מח, ב) אמרו תניא רבי חנינא בנו של רבן גמליאל אומר, מפני מה גרים בזמן הזה מעוניין ויסורין באין עליהם, מפני שלא קיימו שבע מצוות בני נח. ר' יוסי אומר, גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, אלא מפני מה מעוניין לפי שאין בקיאתו בדקדוקי מצוות.

לכאורה צריך לעיין בדברי רבי חנינא הרי כלל גדול הוא בכל מקום בש"ס, "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי" האם רבי חנינא חולק על היסוד הנזכר. וא"כ יש הרבה נפק"מ מכת יסוד זה, כפי הנזכר בסוגיא שלנו לענין איסורי קרובה, וכל לגבי קבלת עדות.

ביאר (שם) בערוך לנר, לעולם כו"ע לא פליגי, ויש את הכלל "גר שנתגייר כקטן שנולד דמי". אולם נחלקו רבי חנינא ורבי יוסי מה ההגדרה ב"כנולד דמי", האם המתגייר מוגדר שכבר היה בעולם, מת, וגיירותו גרמה שיהיה נולד מחדש. או שהגדרתו שהוא בגירותו קיבל יצירה חדשה ומעולם לא היה בעולם.

רבי חנינא סבר, שהיה בעולם אלא בגירותו נחשב למת, שנולד מחדש. לפיכך, יש עונש ויש יסורים שבאים עליו מה"גלגול" הקודם כפי מעללו. ורבי יוסי, סבר ש"נולד", כפשוטו ומשמעו, שאין לו כלל זיקה לחיי עברו. לפיכך נקט, שכל טעם יסוריהם הוא מחמת חוסר דקדוק במצוות.

איסורי עריות בישראל בין נח ובגר.

כמבואר בדברי הגמ' נחלקו ר"ע ור"א בהגדרת איסור עריות לבני נח, לדעת ר"ע רק עריות שבישראל יש חיוב מיתה בי"ד, נאסרו לבני נח. וחייבי כריתות בישראל לא נאסרו לבני נח. לשיטת ר"א עריות שהם בקרובה של אחוה נאסרו לבני נח, אולם האסורות לישראל מחמת קרוב של נישואים, לא נאסרו לבן נח. פירוט איסורי העריות (ע"פ דברי הגמ' ביבמות כא כב):

עריות מהתורה: כתוב בפרשת אחרי מות (ויקרא פרק י"ח פסוק ו' וא"לך) וכן בפרשת קדושים (שם פרק כ' פסוק י' וא"לך) שבע נשים אין בהם אלא **כרת**: **א.** אחותו. **ב.** אחות אביו. **ג.** אחות אמו. **ד.** אחות אשתו. (פוקע לאחר מיתתה). **ה.** אשת אחיו. (במקום שלא הותר ליבום). **ו.** אשת אחי אביו. **ז.** נדה.

שבעה בסקילה: **א.** אם. **ב.** אשת האב. **ג.** כלתו. **ד.** משכב זכור. **ה.** על הבהמה. **ז.** נערה המאורסה.

עשרה בשרפה: **א.** בתו. **ב.** בת בתו. **ג.** בת בנו, **ד.** בת אשתו מאיש אחר. **ה.** בת בתה. (בת חורגו). **ו.** בת בנה. **ז.** אם אשתו. **ח.** אם אמה. **ט.** אם אביה. **י.** הבא על בת כהן נשואה. (ארוסה נדונה בסקילה החמורה משריפה כבת ישראל).

עריות מדרבנן (איסור "שניות"): **א.** אם אמו. **ב.** אם אביו. **ג.** אשת אבי אביו. **ד.** אשת אבי אמו. **ה.** אשת אחי האב מן האם. (לרב, לא נאסר דור שלמעלה). **ו.** אשת אחי האם מן האב. (לרב, לא נאסר דור שלמעלה). **ז.** כלת בנו (אשת נכדו). **ח.** כלת בתו. (ולרב, הותר כלת נישוה וכו'). (בשניות א' ב' ג' ד' ז' לרב, נאסר אף בהמשך כגון אם אמו נאסרה בדומה לאמו אף אסרו אם אמו עד סוף הזרות. אולם לזעירי שניה ד' "אשת אבי אמו" יש לה הפסק ו"אשת אבי אבי אמו" מותרת. ורב אסר היות דומה לאשת אבי אביו. וזעירי סבר שלא שיכח שהולך למשפחת אמו ולא גזרו.

"אשת אחי האם מן האם" (אשת דודו, אין בה צד אב. ויש בה קרבת דם לאמו, וקרובה ע"י נישואין רק בפעם אחת, לדודו) למסקנת הגמ', ע"ז אמר רבי יהודה בר שילא "כל שבתקבה ערוה" (-אחות אמו מן האם) בזכר (-אשת אב אמו מן האם) גזרו מצד שניות. **מותר לאדם:** **א.** אשת חמיו. (-שאינה חמותו). **ב.** אשת חורגו. (אשת בן אשתו, מאיש אחר). **ג.** חורגו מותר באשתו. (בנו מאשה אחרת). **ד.** בתו (בתו מאשה אחרת מותרת לבנו).

"אשת אחי אבי האב" (-אשתו של אח של סבא) ו"אחות אבי אביו" (אחות של סבא), לא מיתר, מותרות ולא גזרו בהם שניות. לרב הלל, נשים אלו כתובות בברייתא של מר בריה דרבנה, לאסור מצד שניות. (ונמנו באותו איסור מחמת שקרבתן דומה), אולם לרב אשי, אין לסמוך על הברייתא הנזכרת ואינו אסורות.

איסור שניות לרבי חייא, "שלישי בבנו או בבתו" (בגלל שנכדה היא ערוה אסרו ניה). "שלישי בבן אשתו או בבת אשתו" (נכדתו אשתו ערוה אסרו אף ניה). "רביעי שבחמיו ובחמותו" (אם חמיו או חמותו ערוה אסרו עוד דור ואף אם חמיו או חמותו אסורות). ומסתפקת הגמ', האם יש להם הפסק או לא.

בזכרים למעלה באיסור עריות מן התורה, יש חילוק לר"א ולר"ע בדברים שיש בהם חיוב מיתה בי"ד, ובאיסורים שיש בהם קרבת אחוה.

גר לאחר שהתגייר כקטן שנולד דמי ומשוהו דינו מותר בכל הקרובים, מ"מ גזרו רבנן לאסור עליו את כל העריות שהיה אסור בעודו בן נח כדי שלא יאמרו שהגרים באים מקדושה חמורה לקדושה קלה, שהרי לנו שיש דברים שכאשר היה גוי היו אסורים עליו ואילו לאחר שהתגייר מותר בהם, לכך גזרו רבנן בכל